

Editörler

Yrd.Doç.Dr. İsmail Yıldırım & Öznur Koncagül

BANKACILIĞA GİRİŞ

Yazarlar

Yrd.Doç.Dr. İsmail Yıldırım
Hale Akın
Hilal İlgın Uyar
Rabia Köseoğlu
Sema Poyraz Can
Semra Demir Gülbahar
Serdar Erdoğan
Sibel Akın
Tülay Çelik
Yeşim Can

Editörler
Yrd.Doç.Dr. İsmail Yıldırım & Öznur Oncagül
Bankacılığa Giriş

ISBN: 978-605-5044-80-0

Kitapta yer alan bölümlerin sorumluluğu yazarlarına aittir

1.Baskı 2016

Bu kitabın basım,yayın ve satış hakları Lisans Yayıncılığa aittir.Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik,elektronik veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz basılamaz ve dağıtılamaz.

Lord Matbaası

Lisans Yayıncılık
Tahtakale Mah. Hicret Sokak No:8/A
Avcılar-İSTANBUL
e-posta : lisans@lisansyayincilik.com.tr
www.lisansyayincilik.com.tr

ÖNSÖZ

Elinizdeki kitap, bankacılık mesleğini icra edenlere ve bu alanda önlisans başta olmak üzere, lisans, yüksek lisans eğitimi alan öğrencilere eğitim ve öğretim süreleri boyunca bir rehber oluşturmak amacıyla hazırlanmıştır.

Bankalar modern serbest piyasa ekonomilerinin en önemli finansal kuruluşlarıdır. Bankaların bireysel tasarrufların toplanmasında ve ülke ekonomisine kazandırılmasında önemli işlevleri vardır. Bu kurumlar kendi alanlarında çok sayıda hizmet sunmanın yanı sıra firmaların ihtiyaç duyduğu finansmanı sağlama dolayısı ile de sosyal fonksiyona sahiptirler. Bankaların mevduat toplamaları ve bu mevduatları finans ihtiyacı olanlara kredi olarak kullandırmaları dışında sağladıkları pek çok bankacılık hizmetleri vardır. Günümüzde bankalar, para transferleri, vadeli/vadesiz/yatırım hesap işlemleri, döviz işlemleri, menkul kıymet işlemleri, fatura ödemeleri, vergi/prim ödemeleri, senet ödemeleri, çek görüntülemeleri, bağış işlemleri, başvuru işlemleri, kredi kartı işlemleri, debit kart işlemleri, internet bankacılığı işlemleri vb. bankacılık hizmetlerini müşterilerine sunarlar.

Bu kitap onbir bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde bankacılık kavramı ve bankacılığın tarihçesi ele alınmaktadır. İkinci bölümde ekonomik ve finansal sistem içerisinde bankaların yeri ve önemi anlatılmaktadır. Bankacılıkla ilgili yasal düzenlemeler üçüncü bölümde yer almaktadır. Dördüncü bölümde temel bankacılık kavramlarına yer verilmiş bankacılık ürün ve hizmetleri ile ilgili tanımlamalar yapılmıştır. Bankaların kuruluşu, örgüt yapısı, birleşmesi, devir ve tasfiyesi beşinci bölümde, bankaların mali tabloları ise altıncı bölümde açıklanmıştır. Yedinci bölümde banka sigortacılığı, sekizinci bölümde bankalar ile ilgili düzenleyici ve denetleyici kurumlar yer almaktadır. Bankacılıkta risk bölümü dokuzuncu bölümde anlatılmıştır. Bankacılık krizleri onuncu bölümde yer alırken, meslek etiği ise son bölüm olan onbirinci bölümde yer almıştır.

Bankacılığa Giriş başlığını taşıyan bu kitap, bankacılık alanında temel bilgileri ve işleyişi vererek giriş düzeyinde bilgilendirmeyi amaçlamaktadır. Bu kitabın hazırlanmasında katkı sağlayan, Sibel Akın, Serdar Erdoğan, Abdulkadir Cesur, Sema Poyraz Can, Rabia Köseoğlu,

Semra Demir Gülbahar, Hilal İlgın Uyar, Tülay elik, Yeşim Can, Hale Akın ve kitabın dizgi, yayım ve dağıtımında emeği geçen Lisans Yayıncılık ilgililerine sonsuz teşekkür ederiz.

Bankacılık ile ilgili temel giriş bilgilerini içeren bu kitabın bütün okuyucularımıza yararlı olmasını dileriz.

İstanbul,2016

Editörler
Yrd.Doç.Dr.İsmail Yıldırım
Öznur Koncađl

İÇİNDEKİLER

Önsöz

III

Bölüm 1 BANKACILIK KAVRAMI VE BANKACILIĞIN TARİHÇESİ

15

1.1. Bankanın Tanımı	16
1.2. Bankanın İşlevleri	17
1.3. Bankaların Faaliyetleri	18
1.4. Dünyada ve Türkiye’de Bankacılığın Tarihçesi ve Gelişimi	20
1.4.1. Dünyada Bankacılığın Tarihçesi ve Gelişimi	20
1.4.2. Türkiye’de Bankacılığın Tarihçesi ve Gelişimi	23
1.4.2.1. Cumhuriyetten Önce Bankacılık (Osmanlı İmparatorluğu Dönemi)	24
1.4.2.2 Cumhuriyet Dönemi Türk Bankacılığı	26
Yararlanılan Kaynaklar	36

Bölüm 2 EKONOMİK VE FİNANSAL SİSTEM İÇERİSİNDE BANKALARIN YERİ VE ÖNEMİ

39

2.1. Finansal Sistem	40
2.2. Finansal Sistemin İşleyişi	41
2.2.1. Finansal Sistemin İşleyişinin Dar Gösterimi	42
2.2.2. Finansal Sistemin İşleyişinin Geniş Gösterimi	43
2.3. Piyasalar ve Finansal Aracılar	44
2.3.1. Finansal Piyasalar	44
2.3.1.1. Para Piyasası	45
2.3.1.2. Sermaye Piyasası	45

2.3.1.3.Döviz Piyasası	46
2.3.2. Finansal Araçlar	46
2.4. Finansal Sistem İçerisinde Bankacılığın Önemi	47
2.5. Bankacılık Sistemleri	48
2.6. Bankaların Sınıflandırılması	49
2.6.1.Yatırım ve Kalkınma Bankacılığı	50
2.6.2.Mevduat Bankacılığı	52
2.6.3.Katılım Bankacılığı	52
Yararlanılan Kaynaklar	54

Bölüm 3

BANKACILIĞA İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER

57

3.1. Bankacılık Kanunu	58
3.2. Borçlar Kanunu	59
3.3. Türk Ticaret Kanunu	59
3.4. Medeni Kanun	60
3.5. İcra İflas Kanunu	60
3.6. Vergi Kanunları	60
3.7. T.C.M.B. (Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası) Kanunu	61
3.8. Sermaye Piyasası Kanunu	61
3.9. Çek Kanunu	62
Yararlanılan Kaynaklar	63

Bölüm 4

TEMEL BANKACILIK KAVRAM, ÜRÜN VE HİZMETLER

65

4.1. Temel Bankacılık Kavramları	66
4.1.1. Temel Kredi Kavramları	66
4.1.2. Temel Operasyon Kavramları	70
4.1.3. Temel Mevduat Kavramları	76
4.1.4. Temel Bankacılık Geliri Kavramları	78
4.1.5. Bankacılıkta Teminat Kavramları	81
4.1.6. Bankacılıkta Temel Hukuk Kavramları	85
4.1.7. Bankacılıkla İlgili Diğer Kavramlar	90

4.2. Temel Bankacılık Ürün ve Hizmetleri	93
4.2.1. Mevduat İşlemleri	93
4.2.1.1. Mevduatın Vadelerine Göre Sınıflandırılması	94
4.2.1.2. Mevduatın Niteliğine göre Sınıflandırılması	95
4.2.1.3. Döviz Tevdiat Hesapları	96
4.2.1.4. Müşterek Hesaplar	96
4.2.2. Kredi İşlemleri	97
4.2.2.1. Kredilerin Sınıflandırılması	99
4.2.3. Kart Hizmetleri	108
4.2.4. Kiralık Kasa Hizmetleri	114
4.2.5. Para Transfer Hizmetleri	115
4.2.6. Nakit Yönetim Ürün ve Hizmetleri	119
4.2.7. İnternet, Telefon, Cep Bankacılığı Hizmetleri	120
4.2.8. Fon Yönetimi Ürün ve Hizmetleri	121
4.2.8.1. Türev Piyasalar	127
4.2.9. Repo İşlemleri	132
Yararlanılan Kitaplar	134

Bölüm 5
BANKALARIN KURULUŞU, ÖRGÜT YAPISI,
BİRLEŞMESİ, DEVİR VE TASFİYESİ

131

5.1. Bankaların Kuruluşu	142
5.1.1. Kuruluş ve Faaliyet İzinleri	142
5.1.2. Kuruluş Şartları	143
5.1.3. Kurucularda Aranılan Şartlar	144
5.1.4. Şube Açılışı	144
5.1.5. Faaliyet İzni	145
5.1.6. Faaliyet İzni için Koşullar	147
5.1.7. Kuruluş İzninin İptali	147
5.1.8. Faaliyet İzninin İptali veya Sınırlandırılması	148
5.1.9. İzin Başvurularının Reddi	148
5.2. Organizasyon Yapısı	148
5.2.1. Genel Kurul	149
5.2.2. Yönetim Kurulu	150
5.2.3. Denetim Komitesi	151

5.2.4.Genel Müdür ve Yardımcıları	152
5.3. Pay Edinim ve Devirleri	153
5.4. Bankalarda Birleşme, Devir ve Bölünme	153
5.4.1.Genel Kurul İzni	155
5.4.2.Birleşme / Devir / Bölünme Sözleşmesi	155
5.4.3.Birleşme / Devir / Bölünme Sözleşmesi Sonrası İşlemler	156
5.4.4. Birleşme / Devir / Bölünmenin Tescil ve İlanı	157
5.5. Bankaların Tasfiyesi	158
5.5.1.Kurul İzni	158
5.5.2.Faaliyetin Sona Erdirilmesi ve İradi Tasfiye İşlemlerine Başlanması	158
5.5.3.Tasfiye İlanı	159
Yararlanılan Kaynaklar	161

Bölüm 6 **BANKALARIN MALİ TABLOLARI**

163

6.1. Ticari Banka Bilançosu (Finansal Durum Tablosu) ve Bilanço Kalemleri	165
6.2. Gelir Tablosu (Kâr ve Zarar Cetveli)	170
6.3. Nakit Akış Tablosu	171
6.4. Öz Kaynak Değişim Tablosu	172
Yararlanılan Kaynaklar	184

Bölüm 7 **BANKALARIN TEMEL SİGORTACILIK İŞLEMLERİ**

185

7.1. Genel Bilgiler	186
7.2. Sigorta Kavramına Genel Bir Bakış	188
7.2.1.Temel Sigorta Branşları	188
7.2.2.Türkiye'de Sigortacılığın Gelişimi	190
7.3.Sigorta Dağıtım Kanalları ve Banka Sigortacılığı	191
7.3.1.Banka Sigortacılığı Modelleri	192
7.3.2.Bankaların Sigortaya İhtiyaç Duyma Nedenleri	193
7.3.3.Kredi İşlemlerinde Sigorta Zorunluluğu	194

7.3.4.Kredi İşlemlerinde Yapılan Sigorta Çeşitleri	195
7.3.5.Banka Sigortacılığının Mevzuat Boyutu	196
7.4.Banka Sigortacılığının İlgili Tarafllara Göre Değerlendirilmesi	197
7.4.1.Bankalar Açısından Avantajları	197
7.4.2.Sigorta Şirketleri Açısından Avantajları	198
7.4.3.Tüketiciler Açısından Avantajları	199
7.4.4.Yasal Otoriteler Açısından Avantajları	199
7.5.Dünya’da ve Türkiye’de Banka Sigortacılığı Yararlanılan Kaynaklar	200
	202

Bölüm 8 **BANKACILIĞA İLİŞKİN DÜZENLEYİCİ,VE** **DENETLEYİCİ KURUMLAR**

205

8.1. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)	206
8.1.1. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun Kuruluşu Statüsü ve Örgütlenmesi	206
8.1.2. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun Görev ve Yetkileri	208
8.1.3. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun Bütçesi ve Denetlenme Yöntemleri	208
8.2. Hazine Müsteşarlığı	209
8.2.1. Teşkilat Yapısı ve Görevleri	209
8.3. Merkez Bankası	214
8.3.1. Merkez Bankası’nın Görev ve Yetkileri	214
8.3.2. Merkez Bankası’nın Yönetimi	215
8.4. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF)	218
8.4.1. TMSF’nin İdari ve Hukuki Yapısı ve Gelirleri	219
8.4.2. TMSF’nin Görev ve Yetkileri	220
8.4.3. TMSF’nin Denetimi	221
8.5. Sermaye Piyasası Kurulu	222
8.5.1. Sermaye Piyasası Kurulunun Oluşumu ve Teşkilat Yapısı	222
8.5.2. Sermaye Piyasası Kurulunun Görev, Yetki ve Sorumlulukları	223
8.5.3. Sermaye Piyasası Kurulunun Temel Fonksiyonları	224

8.6. Türkiye Bankalar ve Katılım Bankaları Birliđi	229
8.6.1. Türkiye Bankalar Birliđi	229
8.6.2. Türkiye Katılım Bankaları Birliđi	231
Yararlanılan Kaynaklar	234

Bölüm 9
BANKALARIN MARUZ KALDIđI RİSKLERVE
BASEL SÜRECİ

237

9.1.Risk Kavramı	238
9.2.Risk Türleri	239
9.2.1.Bankacılıkta Kredi Riski	239
9.2.2.Bankacılıkta Ülke Riski	241
9.2.3.Bankacılıkta Transfer Riski	242
9.2.4.Bankacılıkta Likidite Riski	242
9.2.5.Bankacılıkta Piyasa Riski	243
9.2.6.Bankacılıkta Operasyonel Risk	244
9.3.Basel Süreci Hakkında Genel Bilgiler	245
9.3.1.Basel I	246
9.3.2.Basel II	247
9.3.3.Basel III	247
Yararlanılan Kaynaklar	249

Bölüm 10
BANKACILIK KRİZLERİ, NEDENLERİVE
ALINABİLECEK ÖNLEMLER

251

10.1. Krizin Tanımı ve Türleri	252
10.2. Finansal Krizler ve Türleri	254
10.2.1.Para Krizleri	255
10.2.2.Bankacılık Krizleri	256
10.2.2.1.Bankacılık Krizlerinin Nedenleri	258
10.2.2.2.Bankacılık Krizlerinin Ekonomiye Etkileri	262
10.2.2.3.Krize Karşı Alınabilecek Önlemler	263
Yararlanılan Kaynaklar	265

Bölüm 11
BANKACILIK MESLEK ETİĞİ

267

11.1. Etik Kavramı	269
11.2. İş Etiği	269
11.2.1. İş Etiği Ayrımları	271
11.2.1.1. Normatif ve Betimleyici İş Etiği	271
11.2.1.2. Teleolojik ve Deontolojik İş Etiği	271
11.2.2. İş Etiğinin Özellikleri	272
11.3. Bankacılık Etiği	272
11.4. Etik Kodlar	274
11.4.1. Bankacılık Etik Kodları	274
11.4.1.1. Genel İlkeler	275
11.4.1.2. Kurumsal Yönetime İlişkin İlkeler	276
11.4.1.3. Kamu Kurum ve Kuruluşları ve Bankalar arası İlişkiler	277
11.4.1.4. Personel İstihdamı	277
11.4.1.5. Rekabet	278
11.4.1.6. İlan ve Reklamlar	279
11.4.1.7. Bankaların Müşterileri İle İlişkileri	279
11.4.1.8. Bankaların Çalışanları İle İlişkileri	280
11.4.1.9. Banka Çalışanlarının Uyacakları Meslek Kuralları ve Etik İlkeler	282
11.5. Kredi Kültürü	283
Yararlanılan Kaynaklar	286

